

รายงาน ITA ข้อ O25 การเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม

ชื่อโครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับเศรษฐกิจฐานราก (โครงการร่วม 1)

กิจกรรมที่ 3 การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น "ส้มโอขาวแตงกวา" ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์

หลักการและเหตุผล

การดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏนั้นเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ของชาติโดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เป็นศูนย์รวมความรู้ มีบุคลากรที่มีความสามารถทางวิชาการ การนำหลักวิชาการที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยออกมาทำประโยชน์สู่สังคมจึงนับเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของคณะ ซึ่งสอดคล้องตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ที่กำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษา ส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การขึ้นนำสังคมทางปัญญา การพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมรากฐานให้เข้มแข็งและยั่งยืน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มีแผนการดำเนินการให้บริการวิชาการแก่สังคม เพื่อยกระดับคุณภาพของประชาชน ทั้งในระดับท้องถิ่น โดยจัดทำในรูปแบบของการบริการจัดฝึกอบรม และประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีส่วนร่วมทั้งสถาบันและชุมชนในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบท ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน หรือสังคมตามจุดเน้น จุดเด่นของสถาบันตามศาสตร์พระราชา โดยมีการทำความร่วมมือจากส่วนราชการ โรงเรียน และชุมชนบริเวณพื้นที่รับผิดชอบ ได้แก่ ตำบลบ้านเขียน ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท และชุมชนบริเวณเขตจตุจักรและคลองลาดพร้าว

จังหวัดชัยนาทเป็นเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับคนในชุมชน จังหวัดชัยนาทประกอบด้วย 8 อำเภอ 51 ตำบล 505 หมู่บ้าน 40 เทศบาล (สำนักงานเทศบาลตำบล 38 เทศบาลเมือง 1) และ 20 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนประชากรทั้งหมดเฉลี่ย

320,432 คน โดยที่คนในจังหวัดชัยนาทประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักประมาณร้อยละ 80 รองลงมาจะเป็นการพาณิชย์ประมาณร้อยละ 6 อาชีพด้านการอุตสาหกรรมและการหัตถกรรมประมาณร้อยละ 3 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าว ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ จากข้อมูลรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในระดับภาคของประเทศไทย จังหวัดชัยนาทมีข้อมูลระบุเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนของคนจนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลาง โดยในปี 2563-2564 สัดส่วนของคนจนของจังหวัดชัยนาทอยู่ในช่วงร้อยละ 12.41-18.60 (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยนาท. 2565) มหาวิทยาลัยราชภัฏจึงเห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดชัยนาท โดยที่ตำบลบ้านเขย่นเป็นตำบลหนึ่งอยู่ในอำเภอหันคาจังหวัดชัยนาทเป็นตำบลที่มีประชากรอยู่อาศัย 8,748 คน จำนวน 2,987 ครัวเรือน ประกอบไปด้วย 12 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่คนในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ส่วนน้อยทำอาชีพรับจ้างและค้าขาย ซึ่งในตำบลบ้านเขย่นก็มีผู้ประกอบการขนาดเล็กผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยการแปรรูปใช้วัตถุดิบในชุมชนและสร้างรายได้เสริมเพิ่มเติมให้กับคนในชุมชน เช่น ส้มโอ และสมุนไพร เป็นต้น อีกทั้งในชุมชนยังเป็นแหล่ง (เทศบาลตำบลบ้านเขย่น. ออนไลน์. 2566; ชลิต กังวารารุฒิ. 2566) ส่วนชุมชนสามง่ามท่าโบสถ์ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาทเป็นตำบลที่มีประชากรอยู่อาศัย 1,466 คน จำนวน 437 ครัวเรือน ประกอบไปด้วย 6 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่คนในชุมชนประกอบอาชีพเช่นเดียวกับอำเภอหันคา ได้แก่ เกษตรกรรม เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ ส่วนน้อยทำอาชีพรับจ้างและค้าขาย ทั้งนี้ชุมชนมีการใช้วัตถุดิบมาใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ ข้าว ส้มโอ และกล้วย เป็นต้น สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร ชุมชนบริเวณเขตจตุจักรและคลองลาดพร้าวเป็นชุมชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมรับผิดชอบในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนจตุจักร ประกอบด้วย 41 ชุมชน จำนวนประชากร 155,297 คน จำนวน 126,570 ครัวเรือน และชุมชนลาดพร้าว ประกอบด้วย 39 ชุมชน จำนวนประชากร 117,108 คน จำนวน 57,916 ครัวเรือน (ศูนย์สารสนเทศกรุงเทพมหานคร. ออนไลน์. 2566) คนในพื้นที่ทั้ง 2 เขตนั้นจะมีการประกอบอาชีพที่หลากหลายทั้งรับราชการ บริษัท ค้าขาย และรับจ้าง โดยคนในพื้นที่มีความต้องการด้านรายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับเศรษฐกิจฐานรากโดยเริ่มจากการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับตำบลผ่านกระบวนการการมองภาพอนาคต การค้นหาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชัยนาทการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น "ส้มโอขาวแตงกวา" ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์ อบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำบัญชีสำหรับผู้ประกอบการ ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์ การส่งเสริมศักยภาพด้านการผลิตสารสกัดจากสมุนไพรในท้องถิ่น ตำบลบ้านเขย่น ยกกระดับคุณภาพการศึกษาด้วย BCG Model เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตำบลบ้านเขย่น การจัดการขยะชุมชนโดยใช้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน การส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดีในชุมชนเมือง ส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพที่ดีแก่สังคมด้วยกิจกรรมทางกายและผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามศาสตร์แพทย์จีน และท้ายสุดเป็นการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อประเมินผลความสุขมวลรวม (GVH) และผลกระทบทางสังคมจากการลงทุน (SROI) จากกิจกรรมภายใต้โครงการทั้งหมดเพื่อก่อให้เกิด

พัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับรายได้ของคนในชุมชน แก้ไขปัญหาด้านการเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร พัฒนาโภชนาการและความปลอดภัยด้านอาหาร นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ของประชาชนและประเทศชาติ ตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ก็ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ที่จะสานต่อโครงการในพระราชดำริของพระราชบิดา เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อยกระดับเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ผ่านกระบวนการการมองภาพอนาคต
2. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการชีวิตตนเองได้อย่างสมดุลและมีความเหมาะสมสามารถดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อประเมินผลลัพธ์ทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) รวมทั้ง แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืนและมหาวิทยาลัยราชภัฏได้รับการยอมรับในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับนานาชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุมชนมีแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับตำบล และประชาชนมีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน
2. ได้ข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับส้มโอขาวแตงกวา เช่น การเพาะปลูก
3. เสริมสร้างวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับส้มโอขาวแตงกวา
4. ได้สื่อในการเผยแพร่วัฒนธรรมภูมิปัญญา
5. คริวเรือนยากจนที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้พ้นเกณฑ์ความยากจน

สถานที่จัดกิจกรรม

1. กิจกรรมการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น "ส้มโอขาวแตงกวา" ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์ ณ บริเวณชั้น 1 อาคารศูนย์วิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. ชุมชนจากจังหวัดชัยนาท
2. ชุมชนจากหลัง วค.จันทรเกษม
3. เครือข่ายวัฒนธรรม เขตจตุจักร
4. อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

5. คณะกรรมการตัดสินประกวดการแข่งขัน และผู้เข้าแข่งขัน “เคาะกระทะยกระดับวัตถุดิบท้องถิ่นไทย ครั้งที่ 1” จากโรงเรียนมัธยม

การนำผลจากการมีส่วนร่วม

1. เกิดการประสานงานที่ดี ในการทำงานเป็นทีม รวมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ระหว่าง อาจารย์ นักศึกษา
2. ทำให้มีเครือข่าย ระหว่างคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และชุมชนท้องถิ่น

การนำผลไปพัฒนาปรับปรุง

1. พัฒนาทางด้านวัฒนธรรมอาหาร ทำให้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมชุมชน เช่น การประกวดแข่งขันทำอาหารจากส้มโอขาวแตงกวา “เคาะกระทะยกระดับวัตถุดิบท้องถิ่นไทย ครั้งที่ 1”
2. พัฒนาทางด้านเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ นอกจากจะจำหน่ายส้มโอที่เป็นลูกสด สามารถแปรรูปจำหน่ายรูปแบบของอาหาร เช่น ยำส้มโอ แกงต่าง ๆ และชา จากส้มโอ
3. พัฒนาสื่อการเรียนการสอน ชาวโครน และ Pomelo power
4. พัฒนาการเรียนการสอน Modern thai Cuisine in ส้มโอ สู่การวิจัย
5. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนในท้องถิ่นได้ และได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ

กิจกรรมการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น "ส้มโอบางแก้ว"

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567

ณ ชั้น 1 อาคาร 26 ศูนย์วิทยาศาสตร์

